

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Кзз 501/2024
23.04.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирољуба Томића, председника већа, Татјане Вуковић, Биљане Синановић, Светлане Томић Јокић и Бојане Пауновић, чланова већа, са саветником Ирином Ристић, као записничарем, у кривичном предмету окривљеног Мирослава Станковића и др, због кривичног дела фалсификовање новца из члана 223. став 2. Кривичног законика и др, одлучујући о захтеву за заштиту законитости браниоца окривљеног Мирослава Станковића - адвоката Фанка Ивана, поднетом против правоснажних пресуда Вишег суда у Београду 8К бр. 81/22 од 27.10.2022. године и Апелационог суда у Београду Кж1 736/23 од 14.09.2023. године, у седници већа одржаној дана 23.04.2024. године, једногласно је донео

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснован захтев за заштиту законитости браниоца окривљеног Мирослава Станковића - адвоката Фанка Ивана, поднет против правоснажних пресуда Вишег суда у Београду 8К бр. 81/22 од 27.10.2022. године и Апелационог суда у Београду Кж1 736/23 од 14.09.2023. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду 8К бр. 81/22 од 27.10.2022. године окривљени Мирослав Станковић, поред окривљеног АА, оглашен је кривим због извршења кривичног дела фалсификовање новца из члана 223. став 2. КЗ, за које му је суд претходно утврдио казну затвора у трајању од 1 године и новчану казну у износу од 100.000,00 динара и због кривичног дела фалсификовање новца у продуженом трајању из члана 223. став 1. у вези члана 61. КЗ, за које му је суд претходно утврдио казну затвора у трајању од 3 године и 3 месеца и новчану казну у износу од 200.000,00 динара, те је осуђен на јединствену казну затвора у трајању од 4 године и новчану казну у износу од 300.000,00 динара, коју је дужан да плати у року од једног месеца од дана правноснажности пресуде, а уколико исту не плати у остављеном року суд ће је заменити казном затвора тако што ће за сваких започетих 1.000,00 динара новчане казне одредити један дан казне затвора. У изречену казну затвора окривљеном је урачунато и време проведено у задржавању и притвору од 12.07.2014. године до 10.10.2014. године и од 11.03.2017. године до 13.03.2017. године. Према окривљеном је

изречена мера безбедности одузимање предмета и одлучено је о трошковима кривичног поступка, а како је то ближе опредељено у изреци пресуде.

Пресудом Апелационог суда у Београду Кж1 736/23 од 14.09.2023. године одбијене су као неосноване жалбе јавног тужиоца Вишег јавног тужилаштва у Београду, браниоца окривљеног АА и браниоца окривљеног Мирослава Станковића и пресуда Вишег суда у Београду 8К бр. 81/22 од 27.10.2022. године, потврђена.

Против наведених правоснажних пресуда захтев за заштиту законитости поднео је бранилац окривљеног Мирослава Станковића - адвокат Фанка Иван, у смислу члана 485. став 1. тачка 1) ЗКП, са предлогом да Врховни суд усвоји захтев за заштиту законитости, побијане пресуде укине и предмет врати на поновно суђење првостепеном суду, али пред потпуно измењеним већем или укине другостепену пресуду и предмет врати апелационом суду на поновно суђење, пред потпуно измењеним већем или исте преиначи и окривљеног Мирослава Станковића ослободи од оптужбе да је извршио кривично дело које му је стављено на терет или окривљеног ослободи плаћања новчане казне.

Врховни суд је доставио примерак захтева за заштиту законитости Врховном јавном тужиоцу, сходно одредби члана 488. став 1. Законика о кривичном поступку (ЗКП) и у седници већа коју је одржао без обавештења Врховног јавног тужиоца и браниоца окривљеног, сматрајући да њихово присуство није од значаја за доношење одлуке (члан 488. став 2. ЗКП), размотрио списе предмета са одлукама против којих је захтев за заштиту законитости поднет, па је нашао:

Захтев за заштиту законитости браниоца окривљеног Мирослава Станковића је неоснован.

Бранилац окривљеног као разлог доношења захтева за заштиту законитости означава битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 4) у вези члана 37. став 1. и 2. ЗКП, коју образлаже наводима да су у доношењу побијане другостепене пресуде учествовале судије Милимир Лукић, као председник већа и Оливера Анђелковић као члан већа, а које судије су претходно учествовале у доношењу решења Апелационог суда у Београду Кж2-75/18 од 16.01.2018. године и то судија Милимир Лукић као председник већа, а судија Оливера Анђелковић, као члан већа, којим је одбијена жалба браниоца окривљеног Мирослава Станковића изјављена против решења Вишег суда у Београду К бр. 166/15 од 29.12.2017. године, којим је према окривљеном продужена мера забрана напуштања боравишта. У образложењу означеног решења изражен је став судије Милимира Лукића и судије Оливере Анђелковић о постојању оправдане сумње да је окривљени Мирослав Станковић оправдано сумњив да је извршио кривично дело које му је стављено на терет у овом кривичном поступку. По ставу одбране, због напред наведеног непристрасност поменутих судија доведена је у питање, па их је требало изузети од одлучивања у другостепеном поступку и доношењу другостепене пресуде.

Свој став да је учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 4) ЗКП, одбрана окривљеног заснива на одредбама члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, одредбама члана

32. став 1. Устава Републике Србије, одредбама члана 37. став 1. ЗКП и члана 2. тачка 18) ЗКП, као и одлукама Европског суда за људска права.

Изнети наводи захтева за заштиту законитости браниоца окривљеног Мирослава Станковића су неосновани, а ово из следећих разлога:

Из списка предмета произлази да су, судије Милимир Лукић и Оливера Анђелковић учествовале у доношењу решења Апелационог суда у Београду Кж2 75/18 од 16.01.2018. године и то у другостепеном већу које је одлучивало о жалбама на решење о продужењу мере забрана напуштања боравишта.

Одредбом члана 2. тачка 17) ЗКП прописано је да је „основ сумње“ скуп чињеница које посредно указују да је учињено кривично дело или да је одређено лице учинилац кривичног дела.

Одредбом члана 2. тачка 18) ЗКП прописано је да је „основана сумња“ скуп чињеница које непосредно указују да је одређено лице учинилац кривичног дела.

Одредбом члана 2. тачка 19) ЗКП прописано је да је „оправдана сумња“ скуп чињеница које непосредно поткрепљују основану сумњу и оправдавају подизање оптужбе.

Ради очувања стандарда независног и непристрасног суда и права на правично суђење, гарантованих одредбом члана 32. став 1. Устава Републике Србије и члана 6. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, у Законику о кривичном поступку одредбом члана 37. прописани су разлози за изузеће судија.

Одредбом члана 37. став 1. тачка 1) до 4) ЗКП предвиђене су ситуације у којима се судија или судија поротник мора обавезно изузети од вршења судијске дужности у одређеном предмету, због одређеног односа и повезаности судије са учесницима у поступку или са предметом, па је тако, између осталог, у тачки 4) прописано да ће судија бити изузет од судијске дужности у одређеном предмету, ако је у истом предмету поступао као судија за претходни поступак или одлучивао о потврђивању оптужнице или учествовао у доношењу мериторне одлуке о оптужби која се побија жалбом или ванредним правним леком или је учествовао у поступку као тужилац, бранилац, законски заступник или пуномоћник оштећеног, односно тужиоца или је саслушан као сведок или као вештак ако овим законом није другачије прописано.

Битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 4) ЗКП, постоји ако је у одређеном кривичном предмету у суђењу на главном претресу учествовао судија који је морао бити изузет од вршења судијске дужности, између осталог, ако је у истом предмету поступао као судија за претходни поступак или одлучивао о потврђивању оптужнице или учествовао у доношењу мериторне одлуке о оптужби која се побија жалбом или ванредним правним леком или је учествовао у поступку као тужилац, бранилац, законски заступник или пуномоћник оштећеног, односно тужиоца или је саслушан као сведок или као вештак ако овим законом није другачије прописано— члан 37. став 1. тачка 4) ЗКП.

Из наведених законских одредби произилази да се о апсолутно битној повреди одредаба кривичног поступка о којој је реч и на коју се бранилац окривљеног позива, може говорити само уколико се ради о учествовању у суђењу у првостепеном поступку или о одлучивању у поступку по редовном или ванредном правном средству судије који се мора обавезно изузети из разлога прописаних у члану 37. став 1. ЗКП, што у овом предмету није случај.

Међутим, у појединим ситуацијама, услед вишеструких процесних улога судије може се појавити сумња у непристрасност судије која је таквог квалитета да захтева његово изузеће од судијске дужности приликом доношења одлуке (пресуде) о кривици окривљеног за извршено кривично дело, што значи да постојање наведене битне повреде одредаба кривичног поступка, у сваком конкретном случају, представља фактичко питање.

Када је у питању учествовање судија у доношењу одлуке о притвору, односно некој од мера обезбеђења присуства окривљеног, ради се о оцени тзв. функционалне непристрасности, о чему постоји богата судска пракса Европског суда за људска права и Уставног суда Србије.

У предмету Драгојевић против Хрватске, представка број 68955/11, Европски суд за људска права је нашао да није дошло до повреде члана 6. став 1. Конвенције у погледу мањка непристрасности судије у случају када је пре почетка главног претреса четири пута од стране ванпретресног већа продужен притвор окривљеном, при чему је члан тог већа у сва четири случаја био и судија који је касније као председник већа учествовао у доношењу првостепене пресуде према истом окривљеном, иако је и према Законику о казненом поступку Републике Хрватске један од услова за одлучивање о притвору, постојање основане сумње о извршењу кривичног дела од стране окривљеног. У наведеној одлуци (став 114) Европски суд наводи да је савршено нормално да судија може разматрати и одбити захтев за пуштање на слободу који поднесе притворени окривљени. При томе судија мора и на темељу Конвенције и домаћег права установити постојање „основане сумње“ против окривљеног. Сама чињеница да је судија у суђењу већ доносио одлуке у предмету, укључујући одлуке везане за притвор, не може оправдати бојазни о његовој непристрасности; само посебне околности могу оправдати другачији закључак. Увек је одлучан опсег и природа предпретресних мера које је предузео судија.

Европски суд за људска права у наведеној одлуци даље истиче да питања на која судија мора одговорити при доношењу одлуке о продужењу притвора нису иста као питања која су одлучујућа за његову правноснажну пресуду. Приликом одлучивања о притвору и доношењу других одлука те врсте, судија по кратком поступку оцењује доступне податке како би утврдио постоји ли основ за сумњу против окривљеног за извршење кривичног дела; приликом доношења одлуке на крају суђења мора проценити јесу ли докази који су изнесени и о којима се расправљало пред судом довољни да би окривљеног огласио кривим. Сумња и формално проглашење кривице не могу се третирали као да су истоветни – Јасински против Пољске, представка број 30865/96, став 55.

Из свега наведеног произлази да учествовање судије у одлучивању о притвору, односно о некој од мера обезбеђења присуства окривљеног, по правилу, не представља

разлог за његово изузеће приликом одлучивања о кривици истог окривљеног, већ постојање предубеђења као разлога за његово изузеће зависи од тога да ли је приликом одлучивања о притвору, односно других одлука те врсте, заузео јасан став о кривици окривљеног или не. Према томе, реч је о фактичком питању које се процењује, у сваком појединачном предмету, а како је то већ наведено.

Увидом у решење Апелационог суда у Београду Кж2 75/18 од 16.01.2018. године, које бранилац означава у поднетом захтеву, утврђено је да се приликом одлучивања и доношења овог решења суд није бавио оценом довољности доказа нити се упуштао у питање кривице окривљеног, већ само жалбеним разлозима везаним за примену мере обезбеђења присуства окривљеног – забрана напуштања боравишта, односно не разматрајући кривицу окривљеног изван граница основане сумње да је учинио кривична дела за која се терети.

При томе, Врховни суд указује да, иако термилошки користи термин „оправдана сумња“, Апелациони суд у Београду не наводи оцену доказа, нити су судије изразиле висок степен и јасноћу у погледу кривице окривљеног и то у већој мери од онога што је неопходно за доношење одлуке о мери забрана напуштања боравишта, већ су цењене околности везане за жалбене наводе, без бављења доказним разлозима.

С обзиром на наведено, није учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 4) ЗКП, како се то неосновано тврди у захтеву за заштиту законитости браниоца окривљеног Мирослава Станковића.

Поред изнетог, бранилац окривљеног Мирослава Станковића означава и битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 9) ЗКП, коју образлаже наводима да изрека првостепене пресуде садржи у битном различит чињенични опис радње извршења кривичног дела, у односу на опис радње из диспозитива оптужног акта, али и другачији опис радње кривичног дела у делу у коме се наводе подаци о фалсификованим новчаницама, у односу на опис дат у оптужном акту, због чега је, према ставу одбране, оптужба прекорачена. У вези са изнетим, бранилац указује да се у изреци пресуде у ставу А) наводи: „...код оптуженог Станковић Мирослава су истог дана и на истом месту пронађене три фалсификоване лажне новчанице у апоенима од по 1.000,00 динара које је оптужени прибавио у намери да их стави у оптицај као праве ...“ док се у оптужници КТО 80/15 од 30.10.2015. године нигде не наводи реч „лажне“ новчанице. По ставу одбране, суд је додајући реч „лажне“ новчанице додао и битан елеменат кривичног дела фалсификовање новца и тиме оптужбу прекорачио.

Изнете наводе захтева Врховни суд оцењује као неосноване.

На наведену повреду закона одбрана окривљеног указивала је и у жалби изјављеној против првостепене пресуде, а другостепени суд је нашао да су ти жалбени наводи неосновани и о томе, на страни 3, став четири, дао довољне и јасне разлоге, које Врховни суд у свему прихвата и, у смислу одредбе члана 491. став 2. ЗКП, на те разлоге и упућује.

Бранилац окривљеног Мирослава Станковића, као разлог подношења захтева за заштиту законитости означава и повреду закона из члана 439. тачка 3) ЗКП, коју

образлаже наводима да је суд применио закон који није могао да примени, обзиром да Кривичним закоником важећим у време извршења кривичних дела, која су окривљеном стављена на терет, није било прописано изрицање новчане казне, као обавезне казне. По ставу одбране, новчана казна је прописана као обавезна тек каснијим изменама и допунама КЗ, због чега је било неопходно применити закон, који је блажи по учиниоца, сходно члану 5. став 2. КЗ.

Изнетим наводима захтева за заштиту законитости браниоца окривљеног, по ставу овог суда, се указује на повреду кривичног закона из члана 439. тачка 2) у вези члана 5. КЗ.

Одредбом члана 5. Кривичног законика регулисано је временско важење кривичног законодавства тако што је чланом 5. став 1. КЗ прописано да се на учиниоца кривичног дела примењује закон који је важио у време извршења кривичног дела, а одредбом члана 5. став 2. КЗ је прописано да ће се, ако је после извршења кривичног дела измењен закон, једном или више пута, применити закон који је најблажи за учиниоца.

Из списка предмета произлази да је окривљени Мирослав Станковић правноснажно осуђен за радње које је извршио дана 12.07.2014. године и током јуна месеца 2015. године, као и у периоду од августа 2015. године до новембра месеца 2015. године, када је на снази био Кривични законик („Службени гласник Републике Србије“ број 72/09 који се примењивао од 11.09.2009. године до 28.02.2018. године).

Одредбом члана 223. став 1. КЗ („Службени гласник Републике Србије“ број 72/09) прописано је да ко направи лажан новац у намери да га стави у оптицај као прави или ко у истој намери преиначи прави новац казниће се затвором од 2 до 12 година и новчаном казном, док је у ставу 2. истог члана прописано да ко прибавља лажан новац у намери да га стави у оптицај као прави или ко лажан новац ставља у оптицај, казниће се затвором од 1 до 10 година и новчаном казном.

Имајући у виду напред наведено, нетачни су наводи захтева за заштиту законитости којима се указује да у време извршења кривичних дела која су окривљеном стављена на терет и за која је правноснажном пресудом оглашен кривим није било прописано изрицање новчане казне као обавезне.

До времена пресуђења, кривични закон је мењан тако што је кривично дело фалсификовање новца прописано и санкционисано одредбом члана 241. Кривичног законика („Службени гласник Републике Србије“ број 94/16), којом је за прописано дело у ставу 1. и 2. прописана иста казна затвора и то у ставу 1. од 2 до 12 година и новчана казна, док у ставу 2. од 1 до 10 година и новчана казна.

То даље значи да је изменом Кривичног законика који је важио у време пресуђења прописана иста казна као и Кривичним закоником који је важио у време извршења кривичног дела.

Сходно изнетом, неосновани су наводи захтева за заштиту законитости којима се указује на повреду закона из члана 439. тачка 2) ЗКП у вези члана 5. КЗ, те је по

ставу Врховног суда, правилно нижестепени суд окривљеног осудио и на новчану казну, а како је то ближе опредељено у изреци побијане правноснажне пресуде.

Из изнетих разлога, на основу члана 491. ЗКП, донета је одлука као у изреци ове пресуде.

**Записничар – саветник
Ирина Ристић, с.р.**

**Председник већа – судија
Мирољуб Томић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**